

การวัดระดับฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนในน้ำนมระยะหลังคลอดในโคนม

ยรรยง อินทรรักษา¹ ประสาน สุคำภา¹ โกวิท นิธิชัย² และ โสภา สอนดี¹

1. ภาควิชาสัตววิทยา คณะสัตวแพทยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ กรุงเทพฯ 10900
2. องค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย, มวกเหล็ก สระบุรี 18220

บทคัดย่อ

จากการประเมินผลเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการผสมติดของแม่โคนมที่ฟาร์มโคนมขององค์การส่งเสริมกิจการโคนมแห่งประเทศไทย จำนวน 97 ตัว โดยจะให้แม่โคได้รับการผสมเทียมเมื่อแสดงอาการเป็นสัดหลังคลอดอย่างน้อย 45 วัน พบว่าแม่โคจำนวน 30 ตัว มีการผสมติด ซึ่งตรวจผลการตั้งท้องโดยวิธีวัดระดับฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนในน้ำนม เมื่อวันที่ 21 หลังจากทำการผสม และทำการตรวจท้องอีกครั้งหนึ่งโดยการล้วงทวารในวันที่ 60 และ 100 หลังจากผสม พบว่ามีจำนวนแม่โคที่ตั้งท้องเหลืออยู่ 15 และ 9 ตัวตามลำดับ ดังนั้นแม่โคจำนวน 21 ตัว จะเกิดการแท้งลูกเพราะลูกอ่อนตายภายในระยะแรกของการตั้งท้อง สำหรับแม่โคอีก 60 ตัว ที่มีรายงานว่าเป็นสัด และหลังจากทำการผสมเทียมแล้ว ปรากฏว่าจะแสดงอาการเป็นสัดอีกภายในรอบของการเป็นสัดในครั้งต่อไป ทั้งนี้เพราะผสมไม่ติด แม่โคจำนวน 7 ตัว ไม่แสดงอาการเป็นสัดเลยหลังจากคลอดตลอดระยะเวลาที่ยาวนาน ทั้งนี้จากการตรวจ พบว่ารังไข่ไม่ทำหน้าที่

ผลของการวิเคราะห์ระดับของฮอร์โมนโปรเจสเตอโรนในน้ำนม โดยเก็บตัวอย่างทุก ๆ 3 วัน เริ่มหลังจากที่แม่โคคลอดลูกแล้ว 15 วัน จนกระทั่งถึงเวลาที่แสดงการเป็นสัดและได้รับการผสม พบว่าระยะที่ไม่เป็นสัดของแม่โคที่เคยมีลูกแล้ว 1 ครั้ง (Primiparous) จำนวน 26 ตัว มีระยะเฉลี่ย 34.96 ± 16.36 วัน และแม่โคที่มีลูกมาแล้วหลายครั้ง (Multiparous) จำนวน 33 ตัว มีระยะเฉลี่ย 34.82 ± 14.49 วัน ตามลำดับ อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้พบว่าแม่โคที่เคยมีลูกมาแล้ว 1 ครั้ง จำนวน 68.00% และแม่โคที่เคยมีลูกมาแล้วหลายครั้ง จำนวน 64.71% จะแสดงการเป็นสัดระหว่างวันที่ 20-40 หลังจากคลอดลูกแล้ว ซึ่งเราจะไม่สามารถสังเกตเห็นอาการเป็นสัดได้ด้วยตาเปล่า แต่จะสามารถทราบได้โดยการวิเคราะห์หาระดับของฮอร์โมนโปรเจสเตอโรน